

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПЗВО «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА АКАДЕМІЯ ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО»**

Факультет гуманітарних наук

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Церковнослов'янська мова

Освітньо-професійна програма Богослов'я

Спеціальність 041 Богослов'я

Галузь знань 04 Богослов'я

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Затверджено на засіданні кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін,
Протокол № 2 від 13 вересня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Програмні компетентності
5. Програмні результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Церковнослов'янська мова
Викладач (-і)	Мельник Ярослав Григорович
Контактний телефон викладача	0677305826
Е-mail викладача	mel.jaroslav@gmail.com
Формат дисципліни	Практичні заняття, самостійна робота
Обсяг дисципліни	90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://ifaiz.edu.ua/novyny/690-sylabusy-kshd-mag.html
Консультації	Очні консультації: 2 год. четвер 4 пара
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Церковнослов'янська мова» є одним із базових і провідних фахових курсів для студентів спеціальності «Богослов'я». Предметом курсу є кирилиця як базова знакова система, яка є основним інструментарієм фіксації історії, культури, релігії, духовності східних слов'ян впродовж останніх 1200 років. Крім цього вона була і залишається системою фіксації різного роду документів та іншої історично важливої інформації, а також мовою обряду. Сучасний богослов – представник слов'янської мовокультури не може стати повноцінним фахівцем без знання мови, якою послуговується східний обряд впродовж останніх більш ніж тисячу років. Оскільки мова була обрядовою, офіційно-діловою, то тисячі документів минулого представлені саме цією мовно-графічною системою. Тоді ж як сучасний богослов неодмінно повинен займатися науковою роботою – з написанням курсових, магістерських та інших робіт, то володіння основами церковнослов'янської мови є обов'язковим. Крім цього вивчення зумовлено і ймовірністю здійснення обряду цією мовою, який у реліктовій формі представлений в УГКЦ. Курс зорієнтований крім інших аспектів і на ознайомлення зі специфікою української редакції ЦСМ.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><i>Мета викладання дисципліни «Церковнослов'янська мова»</i> полягає у тому, щоб надати студентам-богословам базових знань з історії створення та розвитку кирилиці. Надати когнітивний доступ до текстів, які були створені впродовж останнього тисячоліття, а також компетентно підходити до тлумачення, перекладів Святого Письма та до іншої богословської літератури. Також сучасний богослов повинен оволодіти мовою, компетентно аналізувати проблемні питання богослов'я, розуміти дискусії у межах богословської проблематики, а також володіючи давногрецькою писемністю та латиною розуміти проблеми перекладу архаїчних текстів на сучасну українську мову. Кінцевою метою є читання, тлумачення текстів та їх інтерпретація</p> <p><i>Завдання вивчення дисципліни «Церковнослов'янська мова» є:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - забезпечити оволодіння ЦСМ майбутніх богословів; - підготувати майбутніх фахівців до майбутньої роботи за фахом «Богослов'я»; - підготувати фахівців до виконання обов'язків священнослужителів; - підготувати фахівців до майбутньої науково-дослідницької діяльності (магістратури, докторантури); - підготувати фахівців до виконання обов'язків у різних мовних середовищах. 	
4. Програмні компетентності	
<p>У результаті вивчення дисципліни студент повинен отримати:</p> <p><i>інтегральні компетентності:</i></p> <p>ІК-1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в галузі богослов'я</p> <p><i>загальні компетентності:</i></p> <p>ЗК-4 Здатність спілкуватися іноземною мовою (за професійним спрямуванням)</p> <p>ЗК-7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології</p> <p>ЗК-8 Здатність працювати автономно</p> <p><i>фахові компетентності:</i></p> <p>ФК-3 Здатність визначати взаємодії та взаємозв'язки між богословськими традиціями,</p>	

оцінювати суспільну і культурну роль богослов'я в історичному та сучасному контекстах
ФК-10 Здатність використовувати богословські знання та навички в практичній богослужбовій і пасторальній діяльності
ФК-12 Здатність вести просвітницьку діяльність в галузі богослов'я
ФК-13 Здатність проводити консультативну і експертно-аналітичну діяльність в галузі богослов'я
ФК-15 Здатність здійснювати навчальну та виховну діяльність в освітніх закладах та інших установах, організаціях

5. Програмі результати навчання

ПРН-1 Застосовувати норми та стилі літературної української мови у спілкуванні і практичній діяльності
ПРН-2 Спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами
ПРН-9 Розуміти специфіку усталених та нових богослужбових (літургійних), духовних (молитовних) та релігійно-правових практик богословських традицій
ПРН10 Аналізувати першоджерела та наукові праці, визначальні для оформлення богословських традицій
ПРН12 Застосовувати усні, письмові і візуальні способи передачі інформації
ПРН16 Приймати ефективні рішення у непередбачуваних робочих контекстах розробляти та реалізовувати проекти у галузі богослов'я, державно-церковних відносин, освіти, організувати та керувати професійним розвитком осіб та груп
ПРН19 З'ясувати роль, вплив та значення історичного, соціальнополітичного, мовно-культурного контексту на формування основних богословських доктрин і практик

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		-	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		45	
індивідуальна робота		3	
самостійна робота		42	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий/ Вибірковий
Перший	041 Богослов'я	Перший	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки

Тематика курсу				
Тема, план	Форма заняття	Завда ння, год	Вага оцінки	Термін викона ння
1 Вступ до дисципліни «Церковнослов'янська мова» і історія культури.	Практичне заняття 2 год	4 год	5 б.	1 тиж
2. Фонетична система мови у її історичному розвитку.	Практичне заняття 4 год	2 год	5 б.	2 тиж
3.Голосні та приголосні у системі ССМ, ДРМ до ХХ ст.	Практичне заняття 4 год.	4 год	5б.	1 тиж
4. Приголосні та їх модифікації. Результати еволюційних змін. Наслідки в українській та російській редакціях.	Практичне заняття 2 год.	2 год.	5 б.	2 тиж
5. Редуковані у фонетичній системі ЦСМ. Результати падіння редукованих та	Практичне заняття	4 год.	5б.	1 тиж

подальші фонетичні зміни як наслідок занепаду.	2 год.			
6. Приголосні у системі ЦСМ. Основні групи приголосних. Доля приголосних. Наслідки історичних змін у системі приголосних. Палаталізації та їх результати в українській та російській редакціях.	Практичне заняття 4 год.	2 год	5б.	2 тиж
7. Повноголосся та не повноголосся у системі ЦСМ. Голосні на початку слова. Доля сонорних. L-е пентетікум у ЦСМ. Контрольна робота	Практичне заняття 2 год.	2 год	5+5 б.	1 тиж
8. Морфологія ЦСМ. Іменники та займенники у ЦСМ. Основні ознаки та найважливіші зміни у системі цих категорій. Спрощення у системі іменникової парадигми.	Практичне заняття 4 год.	2 год.	5 б.	2 тиж
9. Дієслово у системі ЦСМ. Основні категорії та їх основні ознаки. Рефлекси архаїчних ознак у сучасній ЦСМ.	Практичне заняття 4 год.	2 год.	5 б.	1 тиж
10. Числівник та числові системи у рамках історії ЦСМ.	Практичне заняття 4 год.	2 год.	5б.	1 тиж
11. Лексична система ЦСМ. Лексика ЦСМ та українська редакція. Проблема стилю та його лексичної відповідності. Еволюція лексичної системи.	Практичне заняття 2 год.	2 год.	5 б.	1 тиж
12. Читання та адаптація текстів різних періодів. Читання текстів у відповідності до редакційної приналежності.	Практичне заняття 4 год.	2 год.	10 б.	1 тиж
13. Літургія у її ЦСМ-варіанті. Читання богослужбової літератури у відповідності до української та російської редакцій. Дотримання орфоепічних норм. Вокальна позиція ЦСМ.	Практичне заняття 2 год.	2 год.	10 б.	1 тиж
14. Читання у відповідності до літургійно-орфоепічних норм. Богослужбові тексти. Колоквіум.	Практичне заняття 2 год.	2 год.	5 б.	1 тиж
15. Контрольна робота. Транскрипція текстів.	Практичне заняття 2 год.	2 год.	5 б.	1 тиж
16. Іспит за теоретичним та практичним матеріалом.	2 год.	2 год.	5 б.	1 тиж
Всього	45	42 год	100 б	

7. Система оцінювання курсу	
Загальна система оцінювання курсу	Екзамен, максимальна оцінка – 100 балів. Загальна система оцінювання включає оцінки за практичні заняття (50 балів), за контрольну роботу (5) та самостійну роботу (45 балів).
Вимоги до письмової роботи	Контрольна робота згідно з завданнями.
Практичні заняття	Практичні заняття покликані утвердити у студентів конкретні знання з дисципліни та застосовувати одержані знання на практиці.
Умови допуску до підсумкового контролю	Для допуску до підсумкового контролю (екзамену) студент повинен набрати мінімальний бал допуску на практичних заняттях.
8. Політика курсу	
Політика курсу «Церковнослов'янська мова» передбачає прездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізньєнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. Студенти, що слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття / невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат або перекласти розповідь про об'єкт, написати колоквіум у письмовій формі). У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобрпорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.	
9. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Белей Л., Белей О. Словник старослов'янсько-український. Львів, 2001. 2. Біленька-Свистович Л.В., Рибак Н.Р. Церковнослов'янська мова. Київ, 2000. 3. Громик Ю.В. Старослов'янська мова. Збірник вправ та завдань. Луцьк, 2010. 4. Лев В. Нарис граматики староцерковнослов'янською мовою в порівнянні з українською церковнослов'янською мовою. Стенфорд, Конн, 1956. 5. Леута О.І., Гончаров В.І. Старослов'янська мова. Збірник вправ і практичних завдань. Київ, 2004. 6. Леута О.І. Старослов'янська мова. Київ, 2001. 7. Майборода А.В. Старослов'янська мова. Київ, 1975. 8. Мельник Я.Г., Лазарович О.М. Церковнослов'янська мова. Івано-Франківськ, 2017. 9. Попович І.Д. Граматика церковнослов'янської мови в українській редакції. Рим. 1962. 10. Скаб М.В. Церковно-слов'янська мова української редакції: історія виникнення та функціонування, графіка, орфографія, фонетика, лексика. Чернівці, 2013. 11. Царалунга І.Б. Старослов'янська мова. Львів, 2007. 12. Церковнослов'янська мова. Буквар та читанка. Львів, 2021. 	